Söz Sanatları

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Söz sanatları anlatımı güçlendirir, imgelerin oluşmasına katkı sağlar ve okurda estetik bir etki uyandırır. **İmgeler çoğu zaman bir söz sanatıyla birlikte oluşur.**
- **Teşbih (benzetme):** Aralarında ilgi bulunan iki varlık ya da kavramdan nitelikçe zayıf olanın güçlü olana benzetilmesidir ("Sesin, bahar yağmuru gibi yumuşaktı."). **Teşhis (kişileştirme):** İnsan dışındaki varlık ve kavramlara insana özgü özellik ve davranışların yüklenmesidir ("Rüzgâr bütün gece kapımda ağladı.").
- **Mecazımürsel (ad aktarması):** Bir sözün, benzetme amacı güdülmeden başka bir sözün yerine kullanılmasıdır ("Bütün salon ayağa kalktı." → salondaki insanlar). **Nida (seslenme):** Coşku, heyecan, acı gibi duyguları belirtmek için "ey, hey, ya" gibi ünlemlerle seslenmektir.
- **Tezat (karşıtlık):** Karşıt duygu, düşünce, hayal ya da durumları bir arada kullanmaktır ("Gündüzüm gece oldu sen gideli."). **Telmih (hatırlatma):** Geçmişteki önemli bir olaya, kişiye ya da hikâyeye şiirde gönderme yapmaktır ("Kerem'in düştüğü ateşe ben de düştüm.").
- **Hüsnütalil (güzel nedene bağlama):** Bir olayın gerçek nedeni dışında güzel ve hayalî bir nedene bağlanmasıdır ("Güneş, senin yüzünü görmeye utandığından bulutlara saklandı."). **Tecahülüarif (bilmezden gelme):** Herkesçe bilinen bir gerçeği, sanatlı bir amaçla bilmiyormuş gibi davranmaktır ("Yıldız mı kaydı, yoksa gözlerin mi parladı?").

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Söz sanatlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. teşbih 2. teşhis 3. tezat 4. nida

a) Karşıt kavramların bir arada kullanılması

b) İnsan dışındaki varlıklara insana özgü özelliklerin yüklenmesi

c) Duyguları belirtmek için "ey, hey" gibi ünlemlerle seslenme

d) Nitelikçe zayıf olanın güçlü olana benzetilmesi

2 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **teşbih (benzetme)** yapılmıştır?

A) "Sesin, bahar yağmuru gibi yumuşaktı"

B) "Akşam oldu, lambalar yandı"

C) "Sabah erkenden yola düştük"

D) "Kapının önünde iki çocuk oynuyordu"

E) "Dedem bahçede fidan dikti"

3 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **teşhis (kişileştirme)** yapılmıştır?

A) "Bahçemizde üç elma ağacı var"
B) "Denizin suyu bugün çok soğuk"
C) "Kış bu yıl çok soğuk geçti"
D) "Tren saat dokuzda kalktı"
E) "Rüzgâr bütün gece kapımda ağladı"

4 Aşağıdaki cümlede boş bırakılan yeri uygun söz sanatının adıyla doldurunuz.
"Karşıt duygu, düşünce, hayal ya da durumları bir arada kullanma sanatına ..... denir."

5 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) İmgeler çoğu zaman bir söz sanatıyla birlikte oluşur.
( ) Teşhiste bir varlık, insan dışındaki bir varlığa benzetilir.
( ) Telmihte geçmişteki bir olay ya da kişiye gönderme yapılır.
( ) Hüsnütalilde bir olay, gerçek nedenine bağlanarak açıklanır.

6 Söz sanatlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.
1. mecazımürsel 2. telmih 3. hüsnütalil 4. tecahülüarif
a) Bir olayı gerçek nedeni dışında güzel bir nedene bağlama
b) Bilinen bir gerçeği bilmezden gelme
c) Bir sözü, benzetme amacı olmadan başka bir sözün yerine kullanma
d) Geçmişteki önemli bir olaya ya da kişiye gönderme yapma

7 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **nida (seslenme)** sanatı yapılmıştır?

A) "Dağ yolunda bir kervan gördüm"
B) "Ey dağlar, niçin böyle sessizsiniz?"
C) "Dağlar kadar büyüktü sevgisi"
D) "Dağların ardında güneş battı"
E) "Dağlara kar yağdı bu gece"

8 "Konser bitince **bütün salon** ayağa kalkıp alkışladı."
Bu cümlede koyu yazılan sözle asıl kastedilen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Salonun duvarları
B) Salonun kapıları
C) Salonun koltukları
D) Salondaki dinleyiciler
E) Salonun sahnesi

9 Geçmişteki önemli bir olaya, kişiye ya da bilinen bir hikâyeye şiirde gönderme yapma sanatının adı nedir?

10 "Anne" sözcüğünü kullanarak içinde **teşbih (benzetme)** bulunan bir cümle yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **hüsnütalil (güzel nedene bağlama)** sanatı yapılmıştır?

A) "Güneş, senin yüzünü görmeye utandığından bulutlara saklandı"
B) "Güneş batınca hava serinledi"
C) "Bulutlar toplandı, yağmur başladı"
D) "Gökyüzü bugün masmavi"
E) "Kış gelince güneş erken batar"

12 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **tecahülüarif (bilmezden gelme)** sanatı yapılmıştır?

A) "Yarın okula gelecek misin?"
B) "Gökte yıldızlar birer birer yandı"
C) "Bu akşam hava neden bu kadar soğuk?"
D) "Yıldız mı kaydı gökten, yoksa gözlerin mi parladı?"
E) "Saat kaç, tren ne zaman kalkacak?"

13 "Taştın yine deli gönül,
Sular gibi çağlar mısın?"
(Yunus Emre)
Bu dizelerdeki "Sular gibi" ifadesiyle yapılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hüsnütalil
B) Tezat (karşıtlık)
C) Teşbih (benzetme)
D) Tecahülüarif
E) Telmih (hatırlatma)

14 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Mecazımürselde benzetme amacı güdülmez.
( ) Tezatta birbirine benzeyen kavramlar bir arada kullanılır.
( ) Nidada çoğunlukla "ey, hey" gibi seslenme ünlemleri kullanılır.
( ) Tecahülüarifte bilinmeyen bir şey gerçekten sorulur.

15 Dizeleri, içerdikleri söz sanatıyla eşleştiriniz.
1. "Gündüzüm gece oldu sen gideli"
2. "Kerem'in düştüğü ateşe ben de düştüm"
3. "Dağlar başını eğmiş, sessizce dinliyor bizi"
4. "Ankara bu konuda henüz kararını açıklamadı"
5. "Ey gönül, bu sabır nereye kadar?"
a) teşhis b) nida c) tezat d) mecazımürsel e) telmih

16 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **mecazımürsel (ad aktarması)** yapılmıştır?

A) "Kitaplar raflarda sessizce uyuyordu."
B) "Fuzûlî'yi okumaya doyamıyorum."
C) "Ey kitap, sen ne güzel bir dostsun!"
D) "Fuzûlî, divan edebiyatının büyük şairlerindendir."
E) "Kitabın kapağı ay ışığı gibi parlıyordu."

17 Deniz ile ilgili, içinde **teşhis (kişileştirme)** bulunan bir dize yazınız.

18 "Mecnun'un çöllerde aradığı Leyla'yı ben bu şehrin sokaklarında arıyorum."
Bu dizede yapılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tecahülüarif (bilmezden gelme)
B) Nida (seslenme)
C) Tezat (karşıtlık)
D) Mecazımürsel (ad aktarması)
E) Telmih (hatırlatma)

19 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **tezat** sanatı yapılmıştır?

A) "Yollar karla kaplandı"
B) "Baharda kırlangıçlar döner"
C) "Kışın kar yağar dağlara"
D) "Bahar geldi, çiçekler açtı"
E) "Bir yanım bahar, bir yanım kış oldu"

20 "Sokak lambaları, gecenin yorgun bekçileri gibi başlarını eğmiş bekliyor."
Bu dizedeki imgeyi oluşturan söz sanatları aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) Teşbih ve teşhis
B) Tezat ve telmih
C) Telmih ve nida
D) Tecahülüarif ve tezat
E) Nida ve tezat

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Ey yağmur, niçin böyle ağlarsın camlarıma?
Güneş bile küsmüş, çıkmıyor bulutlardan;
Gözlerin iki yıldız gibi yanardı bir zaman,
Şimdi hem yakınsın bana hem de çok uzaksın."
Bu dörtlükte aşağıdaki söz sanatlarından hangisi **yoktur**?

A) Nida B) Teşhis C) Tezat D) Telmih E) Teşbih

22 I. "Kırlangıçlar haber getirdi baharın geldiğinden"
II. "Rüzgâr kapımı çalıp kaçtı yine"
III. "Bahçede kırmızı güller açmış"
IV. "Ay, bulutların arkasından utangaç utangaç bakıyor"
Numaralanmış dizelerin hangilerinde **teşhis** vardır?

A) I ve III B) II ve III C) I, II ve IV D) I, III ve IV E) II, III ve IV

23 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **hüsnütalil** ile **teşhis** birlikte kullanılmıştır?

A) "Çiçekler soldu, kış geldi"
B) "Ey çiçek, ne güzel kokuyorsun!"
C) "Çiçekler senin geldiğini duyunca sevinçten açtı"
D) "Çiçek gibi bir kızdı o"
E) "Çiçekler bahar gelince açar"

24 "Söz sanatları, sözü süsleyen birer takı değildir yalnızca. - - - - Örneğin yalnızlığını anlatmak isteyen bir şair, 'Çok yalnızım.' demek yerine 'Odamda benden başka bir tek saat konuşuyor.' diyerek okuru o yalnızlığın içine çeker."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Söz sanatları şiirin anlaşılmasını zorlaştırır.
B) Onlar, doğrudan söylendiğinde sıradanlaşacak bir duyguyu okurun zihninde canlı bir görüntüye dönüştürür.
C) Günümüz şairleri söz sanatlarından hiç yararlanmaz.
D) Söz sanatları yalnızca divan şiirinde kullanılmıştır.
E) Söz sanatlarını öğrenmek şiir yazmak için yeterlidir.

25 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **birden fazla** söz sanatı bir arada kullanılmıştır?

A) "Köyde herkes erken yatar"
B) "Saat gece yarısını gösteriyordu"
C) "Ey gece, ne diye bu kadar uzunsun, uyumuyor musun sen de?"
D) "Gece uzun, sokaklar ıssız"
E) "Kar yağıyor usul usul"

26 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **söz sanatı yoktur**?

A) "Sabah dokuzda köyün otobüsü kalkar"
B) "Hem ağlarım hem gülerim hâlime"
C) "Ey kara toprak, neler saklarsın bağrında?"
D) "Bulutlar dağın omzuna başını koymuş"
E) "Yüzün bir bahar sabahı gibi aydınlık"

27 Aşağıdaki dize–söz sanatı eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) "Bir yanım ateş, bir yanım buz" – Tezat
B) "Ferhat gibi dağları delerim senin için" – Telmih
C) "Ey sevgili, dön artık bu yollara" – Nida
D) "Senin gözlerin mi yoksa iki deniz mi bu?" – Tecahülüarif
E) "Kış geldi, ağaçlar yapraklarını döktü" – Teşhis

28 İçinde hem **tezat** hem **nida** bulunan bir dize yazınız ve bu sanatları dizede gösteriniz.

29 Aşağıdaki soru cümlelerinden hangisinde **tecahülüarif** sanatı vardır?

A) "Bu kitabı kimden aldın?"
B) "Bu gül kokusu bahçeden mi geliyor, yoksa senin adın mı anıldı?"
C) "Bahçedeki güller ne zaman açar?"
D) "Kütüphane saat kaçta kapanıyor?"
E) "Yarın hava yağmurlu olacak mı?"

30 "Söz sanatları, şairin duygularını doğrudan söylemek yerine sezdirmesine imkân tanır. Kişileştirilen bir rüzgâr, şairin kendi hüznünü taşıyabilir; bir tezat, içindeki çatışmayı gösterebilir. Böylece okur, şiiri yalnızca okumaz; onu yeniden yaşar. Ancak aşırıya kaçan, zorlama söz sanatları şiiri yapmacık kılar." Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine **ulaşılamaz**?

A) Söz sanatları okurun şiiri daha derinden yaşamasını sağlar.
B) Zorlama söz sanatları şiirin doğallığını bozar.
C) Söz sanatları duyguların sezdirilmesine yardımcı olur.
D) Bir şiirde ne kadar çok söz sanatı kullanılırsa şiir o kadar değerli olur.
E) Tezat, söyleyicinin iç çatışmasını yansıtabilir.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**